

Työehdot/Björkbacka

25.2.2026

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

VNS 8/2025 vp Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta

Kunnianhimoiset ilmastotavoitteet ovat välttämättömyys terveellisen ja turvallisen elämän turvaamiseksi, mutta myös järkevää suomalaisen liiketoiminnan kannalta. Luopuminen fossiilisesta energiasta ja siirtyminen puhtaaseen teknologiaan tarjoaa yrityksille vientimahdollisuuksia ja työntekijöille kestäväää työtä. Lisäksi ne vahvistavat Suomen geopolitiittista asemaa ja parantavat vaihtotasettamme.

Strategia muodostaa yhdessä teollisuuspoliittisen selonteon kanssa kokonaisuuden, jonka tavoitteena on nostaa Suomi puhtaan energian ja teollisuuden sekä palvelujen edelläkävijäksi Euroopassa ja vahvistaa investointiympäristön houkuttelevuutta. Kestävän energia- ja ilmastopolitiikan kytkeytyminen talouskasvuun ja teollisuuden uudistumiseen on sinänsä tarkoituksenmukaista. Lisäksi energia- ja ilmastopolitiikka on kytkettävä tiiviimmin osaamisen ja työllistämisen vahvistamiseen unohtamatta itse pääasiaa: tarvitaan uskottavat ja johdonmukaiset puitteet ihmisten toiminnasta aiheuttamien kasvihuonekaasujen lähteistä syntyvien päästöjen peruuttamattomalle ja asteittaiselle vähentämiselle ja nielujen aikaansaamien poistumien lisäämiselle.

Ilmastopolitiikan ja vihreän siirtymän onnistumisen kannalta on myös välttämätöntä, että työntekijöitä kuullaan muutoksessa ja heidän muuttuneisiin osaamistarpeisiinsa ja työllistymiseen panostetaan.

- Energia- ja ilmastosuunnitelmatoimien pitäisi vähentää aina kasvihuonekaasupäästöjä ja vahvistaa hiilinieluja.
- Suomen pitäisi edistää EU:ssa ja kansallisesti sosiaalisesti ja ekologisesti kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa.

Suhteessa tarpeeseen toimet vaatimattomia ja tehottomia, osa jopa lisää päästöjä

Vihreä siirtymä edellyttää mittavia ja pitkäjänteisiä investointeja, joiden toteutuminen edellyttää puolestaan vakaata ja ennakoitavaa toimintaympäristöä: selkeää näkymää sääntelyn, verotuksen ja ohjauskeinojen kehityksestä sekä osaavan työvoiman saatavuudesta. Poukkoileva tai epäjohdonmukainen politiikka lisää investointiriskiä, viivästyttää niitä, nostaa rahoituskustannuksia ja heikentää Suomen houkuttelevuutta suhteessa muihin EU-maihin.

Työehdot/Björkbacka

25.2.2026

Valitettavasti sekä EU:n että Suomen hallituksen ilmastopolitiikassa on havaittavissa tätä poukkoilua. Se nähtiin EU:ssa mm. ilmastolain päivityskeskustelussa ja parasta aikaa vääntönä päästökaupan tarpeellisuudesta. Vastaavasti Suomen hallitus on päättänyt esim. verotoimista, jotka lisäävät hiilidioksidipäästöjä ja vähentänyt rahoitusta useilta vaikuttavilta ilmastotoimilta sekä luonut verokannusteita jo toimivalle markkinalle, mitkä ovat pahimmillaan lykänneet investointipäätösten tekoa. (= liikennepolttoaineiden ja turpeen verohelpotukset, jakeluvelvoitteen keventäminen, yhteisöveroalennukset ja verohyvitykset, useat MISU-toimet jääneet ilman rahoitusta jne).

Kunnianhimoinen päästökauppa ja hiilidioksidin talteenotto perustellusti keskeiset toimet energia- ja teollisuustoimialoilla

Vaikka teollisuuden päästökehitys Suomessa on ollut EU-velvoitteisiin suhteutettuna riittävää, voisi se olla nopeampaa. Onkin perusteltua, että Suomi edistää ja toimii edelleen kunniahimoisen päästökaupan puolesta ja panostaa lisääntyvässä määrin myös hiilidioksidin talteenottoon. Toimet nopeuttavat mm. paperi- ja kartonkitehtaiden sekä energialaitosten siirtymistä hiilinegatiivisiksi. Geologista hiilidioksidin varastointia SAK ei kuitenkaan kannata, sillä se sisältää suuria ympäristöriskejä ja on erittäin kallista.

Puhdasta siirtymää nopeuttavia suoria tukia sekä energiatukia tarvitaan edelleen kannustamaan erityisesti energiantensiivisessä teollisuudessa, energiateollisuudessa. Osaksi tukikriteereitä, pitäisi lisätä velvoittavana sosiaalisia kriteereitä, kuten työntekijöiden osaamisen päivittämistoimet ja yleinen työllisyyden edistäminen.

Vaikka maankäyttösektorin suuri päästövajeakuilu tunnistetaan ovat esitetyt toimet vaatimattomia

Strategiassa ei ole huomioitu ilmastotoimien kannalta keskeistä muutosta Suomen päästöissä suhteessa edelliseen energia- ja ilmastosuunnitelmaan: maankäyttösektori (LULUCF) on muuttunut viime vuosina nielusta päästölähteeksi. Suomella on arvioitu olevan EU:n ensimmäisen LULUCF-velvoitekauden 2021–2025 ajalta jopa 110-115 Mt CO₂-ekv päästövähennysalijäämä. Vaikka metsämaan jousto (=22 Mt CO₂-ekv.) ja Suomen erillisjousto (=5 Mt CO₂-ekv.) olisivat käytössä, jäisi maankäyttösektorin alijäämäksi n. 84 Mt CO₂-ekv. Näillä oletuksilla vuoden 2026–2029 alijäämä olisi huomattavat 42,5 Mt CO₂-ekv.

Päästökuiluvajeeseen suhteutettuna strategiassa esitetyt maankäyttösektorin lisätoimet ovat vaatimattomia sekä sosiaalisesti epäreiluja. On olemassa suuri riski, että LULUCF-sektorin tekemättömät vähennykset siirretään muiden toimialojen vastuulle, erityisesti taakanjakosektorilla. Esim. logistiikka-alan nousevat kustannukset heikentäisivät alan yritysten kilpailukykyä ja työllisyyttä sekä nostaa esimerkiksi lämmityskustannuksia.

Työehdot/Björkbacka

25.2.2026

LULUCF- sektorin vähäiset päästövähennystoimet ja sen vaikutukset muihin toimialoihin pitäisi arvioida energia- ja ilmastostrategiassa syvällisemmin. Lisäksi kun maankäyttösektorin vaje voi tuoda ison loven valtion budjettiin kompensatioyksiköiden oston tai sakkomaksujen muodossa.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma pitäisikin päivittää jo tällä vaalikaudella vastaamaan paremmin EU:n ja Suomen ilmastolakia. Tavoitteena pitäisi olla puun hakkuiden pitäminen Suomessa tutkitun tiedon mukaisella kestävällä tasolla. Mm. puun polttoa energiankäytöksi pitää vähentää, metsälakia muuttaa siten, että puiden hakkuita koskevat ikä- ja läpimittakriteerit ovat ekologisesti kestävämpiä ja Metsähallituksen puunhakkuun tuotto-odotuksista pitää tehdä maltillisemmat. Myös maankäytön muutosmaksu on otettava käyttöön ja raivauksesta tehtävä luvanvaraista.

Markkinaehtoisen, kestävän ydinenergian käytön edistäminen kannatettavaa

Strategian lähtökohta ydinvoiman lisärakentamisesta tarvittaessa on perusteltu. Ydinvoiman rakentamisen ja tuotannon on kuitenkin oltava markkinaehtoista eikä sille tule myöntää tukea julkisista varoista. Jos ydinvoimaa rakennetaan, on jo sen kilpailutusvaiheessa ja myöhemmin valvonnan osalta panostettava huomattavasti nykyistä enemmän resursseja varmistamaan, ettei ulkomaalaiseen työvoimaan liittyvät epäselvyydet työehtojen osalta uusiudu. Muuttunut geopolitiittinen turvallisuustilanne edellyttää myös lisävalvontaa.

SAK suhtautuu myös pienydinvoiman rakentamiseen positiivisesti, jos sitä tarvitaan fossiilisiin polttoaineisiin perustuvasta lämmityksestä kokonaan irtautumiseen. Senkin osalta turvallisuuslainsäädäntöön pitää suhtautua kuitenkin vakavasti.

EU-vaikuttamisessa huomioitava myös sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä ilmastopolitiikka

Suomen pitäisi edistää EU:ssa ennen kaikkea kunnianhimoista ilmasto-, ympäristö- ja biodiversiteettilainsäädäntöä eikä keskittyä ensisijaisesti vain omnibus-toimiin. Mm. kunnianhimoiset ilmastolaki, päästökauppa, energiatehokkuus ja uusiutuvan energian tavoitteet ovat edelleen tarpeellisia.

Yhtenä Suomen tavoitteena pitäisi olla myös työntekijöille oikeudenmukaisen siirtymän edistäminen antamalla tuki oikeudenmukaisen siirtymän direktiiville.

Luonto, ympäristö- ja työllisyysvaikutukset käsitelty suppeasti kansantaloudellisessa arviossa

KEITO- mallin heikkoutena on, ettei siinä ole laskettu luonto- ja ympäristövaikutuksille ja siihen liittyville ulkoisvaikutuksille hintaa

Työehdot/Björkbacka

25.2.2026

taloudellisesta näkökulmasta. Jos näin olisi tehty, päästövähennystoimilla olisi havaittavissa huomattavasti positiivisempia taloudellisia vaikutuksia, niin kuin esim. Dasguptan parin vuoden takaisesta raportista käy ilmi. Kun hintaa ei ole laskettu, on riskinä päästövähennystoimien talousvaikutuksien osalta virheelliset oletamat.

Vaikka strategiassa on käsitelty kansantalousvaikutuksia melko lyhyesti, olisi siinä ollut perusteltua omistaa oma luku työllisyysvaikutuksille ja työntekijöiden osaamistarpeiden muutoksille osana vihreää siirtymää. Osaaminen on useissa kansainvälisissä raporteissa sekä EU:n omissa vihreän siirtymän ohjelmissa nostettu keskeiseksi tekijäksi siirtymän onnistumiseksi. Se on myös ratkaiseva tekijä vihreään siirtymään liittyvän teknologian viennissä, joka strategiassa nostetaan esille useita kertoja.

Työntekijöille oikeudenmukainen siirtymä huomioitava paremmin

Strategiassa ei esitetä valitettavasti edelleenkaan toimia työntekijöille reilun siirtymän varmistamiseen. Onnistuneen ilmasto- ja energiapolitiikan tulisi ottaa selvästi enemmän huomioon kansalaisten, mukaan lukien palkansaajien, asema muutoksessa. Etenkin työntekijöiden ja niiden ammattiliittojen osallistuminen vihreän siirtymän toimien ja politiikan päätöksiin niin paikallisella kuin kansallisella tasolla tulisi näkyä strategiassa selvästi nykyistä paremmin.

On myös huolestuttavaa, että muiden kappaleiden tapaan myöskaan perus- ja ihmisoikeuksia käsittelevä kappale ei tunnista palkansaajia kohderyhmäksi, kun siinä avataan oikeudenmukaisen siirtymän periaatetta. Esimerkiksi Pariisin ilmastopöytäkirjassa nimenomaan työntekijät ja heille turvattavat hyvälaatuiset työpaikat siirtymässä tunnustetaan keskeiseksi tavoitteeksi. Työntekijät olisi lisättävä strategiaan keskeiseksi toimijaksi ja kohderyhmäksi, kun ihmisoikeudet huomioivaa oikeudenmukaisen siirtymän periaatetta toteutetaan osana strategiaa.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

Pia Björkbacka
johtava asiantuntija, ilmasto ja kestävä kehitys
pia.bjorkbacka@sak.fi
puh. 050 464 5342